

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Svmma Casvvm
Conscientiæ, Sive De Instrvctione Sacerdotvm Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

42. De censibus, quid census.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

De censibus, Quid census.

CAPVT XLII.

DE censibus vide Contr. q. 72. Sylu. vsura, 2. §. 12. Soc. lib. 6. de iust. q. 5. Henr. quodlib. 1. q. 39. Canonistas super ciuitate, de vsuris. Ant. 2. p. tit. 1. cap. 11. §. 9. Miranda in summa Concil. post Concilium Floren. de hac etiam materia extat bulla Pij V. quam refert Nauar. in man. c. 27. nu. 239. Igitur, inter alia de contractu censuum tractanda, illud primum est, quid sit census. Vt autem in presenti sumitur, videtur sic posse definiri. *Est ius exigendi pensionem de re vili alterius.* In qua definitione quatuor partes continentur.

Prima est, *Ius.* Sumitur autem hic ius, pro facultate aliquid faciendi: sic dicimus dominum habere ius in seruum, scilicet habere facultatem imperandi ei secundum iustitiam. Eligitur census ius quoddam; quale autem sit, exprimitur in secunda particula, puta, *Exigendi pensionem.* Vocamus autem pensionem, quotam quandam, vel fructuum, vel pecuniarum, quae alicui soluitur. Census igitur est facultas exigendi, secundum iustitiam, pensionem, seu partem quandam fructuum, vel pecuniarum. Vnde autem ista pensio sit extrahenda, exponitur in tertia particula, puta, *De re vili alterius,* id est, extrahendus, quos res aliqua apud alterum facit: debet enim illi res, quae non sit vsu consumptibilis, qualis pecunia est: haec enim vsu consumitur; sed talis, quae vsu non consumitur, sed fructificet, salua substantia: Verbi gratia, habet aliquis domum, vel vineam, vel alia fructificantia, & facientia aliquos proventus; alius autem habet ius exigendi ab eo aliquam partem talium proventuum; hic dicitur habere censum supra rem illius, quia tale habet ius.

Quarta particula est, *alterius,* id est, res illa, vnde pensio soluitur, non debet esse habentis censum, sed soluentis ipsum, ad differentiam locationis, & emphyteosis: qui enim locat domum alteri, habet quidem ius exigendi ab eo pensionem, sed non dicitur tale ius, census, quia non transfert dominium domus alteri, sed tantum vsu; at vero qui habet censum super rem aliquam, non habet dominium eius, sed hoc manet apud soluentem pensionem. Et propter hoc etiam differt ab emphyteosi, in qua quis accipit pensionem de re, cuius dominum

nam habet; sed vsus est alteri in perpetuum traditus. Et ex hoc intelligitur ratio cuiusdam textus: nam in cap. constitutus, de religiosis domibus, condemnatur quidam Abbas, qui multis annis non soluerat pensionem de re, quam sub censu acceperat: condemnatur autem, ut omnia soluat, non tamen praedium, seu rem amittat; & tamen, si erat emphyteosis, praedium amittebat, & redibat ei, cui solvere pensionem tenebatur, ut habetur l. 2. C. de iur. emphy.

Rationem autem huius dat Gloss. super illud capit. constitutus; nimirum, quia in censu, qui soluit, dominium rei habet, at in emphyteosi, non. Ob id, in hac, res reuertitur ad dominum, cum pensio soluitur, non in censu; quia ipse, qui habet, dominus est: solum cogendus est ille pensionem totam solvere.

Est igitur census, ius exigendi ab aliquo pensionem aliquam, super re, cuius dominium apud ipsum met est. Dices: quare dicitur census?

Aduerte. Olim res, & bona ciuium recensebantur ab Imperatoribus, ut iusta fieret ipsorum aestimatio, ad tributum soluendum, ut habetur l. forma, ff. de censibus; talis autem aestimatio dicebatur census. Inde, nomen hoc ampliatur est, ut ipsa res familiaris, quae aestimabatur, diceretur census.

Et rursus tertio, ipsum tributum, & pensio, quae soluebatur, etiam dictus est census. unde, illi interrogabant, an liceret censum dare Caesari.

Atque his modis apud auctores hoc nomen usurpatur; sed in praesenti apud Doctores Theologos, & Iuristas aliter sumitur.

Quarto modo sumitur census pro ipso iure, quod est in accipiente pensionem, ad exigendum eam ab altero; & sic in praesenti sumitur, & à nobis hoc modo census definitus est.

Quotuplex census.

CAPUT XLIII.

Nunc diuisiones, & modi censuum horum consideranda sunt: nec omnes diuisiones in medium proponemus, sed principales, & de quibus minus est dubium.

Pri-